

Bilden av pensionerna behöver reformeras

RTV

Ditt ansvar

Du kan spara privat till din pension i bank, via försäkringsbolag eller i fonder och aktier. Det är ett frivilligt sparande.

Arbetsgivarens ansvar

De flesta får en tjänstepension från sin arbetsgivare. Har du haft flera olika arbetsgivare har du tjänstepension från olika tjänstepensionsbolag som dina arbetsgivare har haft avtal med.

Statens ansvar

Allmän pension sköts av staten och består av inkomstpension och premiepension som båda är inkomstgrundande. I den här delen finns även det nyinstiftade inkomstpensionstillsägget (IPT).

PENSTONS- PYRAMIDEN

Länge har pensionssystemet illustrerats som en pyramid med den allmänna pensionen som bottenplatta och mindre bitar ovanför.

Det stämmer inte längre. Alla bitar är nu mer lika viktiga för en rimlig pensionsinkomst.

Text: **Mats Lundström**
Illustration: **Björn Öberg**

N

När pensionssystemet tog form under 1990-talet var det kris i Sverige. Insikten om att något måste göras åt det gamla ATP-systemet där de lönemätsigt 15 bästa åren av 30 var pensionsgrundande.

– ATP var ett förmånsbestämt system som utlovade en viss pensionsnivå i förhållande till inkomsterna under arbetslivet. Det var i längden ohållbart och ersattes 1999 av ett avgiftsbestämt system där en fast avgift betalas. Pensionen blir sedan alla inbetalda avgifter plus avkastning, säger Jens Magnusson, chefekonom på SEB.

Tillsammans med de övriga bitarna i pensionssystemet har det gett många en god pension. Nio av tio löntagare har utöver bottenplattan, statliga inkomst- och premiepensionen, även tjänstepension. Toppen av pyramiden består av ett eventuellt eget pensionssparande.

– Fördelen med pensionssystemet är att det skapar stabilitet både för den enskilde och staten, men att det blivit tydligare att det egna ansvaret blivit viktigare, säger Erik Bengtzboe, chefekonom på Skattebetalarna.

Den statligt styrda bottenplattan i systemet har nämligen inte utvecklats som övriga bitar i pyramiden. Före detta statsminister Göran Persson (S) var tidig med att peka ut den snåla allmänna pensionen som ett problem: ”Jag brukar säga att vi har världens bästa pensionssystem, med det lilla felet att det ger för låga pensioner”.

En myt som för övrigt förföljt Göran Persson är att han ska ha stulit 258 miljarder ur AP-fonderna för att rädda statsfinanserna.

Det stämmer visserligen att staten 1999–2001 överförde miljarderna från AP-fonderna till statskassan, men skälet var att kompensera staten och därmed skattebetalarna för att man med det nya pensionssystemet tog över utgifter för garantipensioner, det som då kallades förtidspensioner (i dag sjuk- och aktivitetsersättning) och efterlevandepensioner.

– Vill man vara lite mer exakt kan man säga att

staten övertog kostnaden för den del av folkpensionen som blev garantipension. All folkpension blev nämligen inte garantipension, en del lades ihop med ATP och blev den ”nya” förmånen tilläggspension som finansieras över AP-fonderna, säger Ole Settergren, analyschef på Pensionsmyndigheten.

En förtjänst med det nya pensionssystemet är att det till största del är fristående från statsbudgeten.

Men det finns delar i systemet som belastar statskassan och de grupperna av pensionärer växer dramatiskt. Många saknar ofta tjänstepension och har inte sällan enbart garantipension eller låg inkomspension. Det kan handla om småföretagare, löntagare som deltidsarbetat eller inte arbetat alls och därför behöver stöd av staten som pensionärer.

För de med relativt låg pensionsinkomst har riksdagens Pensionsgrupp infört ett inkomstpensionstillägg (IPT) som började betalas ut i september, något som också belastar statskassan.

– IPT minskar det raka rör av koppling mellan inbetalningar och utbetalningar. Vissa utvalda grupper får via pensionstillägget mer i inkomstpension än vad de betalat i avgifter, säger Jens Magnusson.

Under sommarens pensionsdebatt har skiljelinjerna blivit tydliga. Socialminister Ardalan Shekarabi (S) har beskrivit sitt partis lösning: fortsatt höjt IPT och ökad pensionsavsättning via arbetsgivaravgiften, trots att det råder stor oenighet

i pensionsgruppen om avsättningen. I ett första steg vill regeringen höja från 17,21 till 18,5 procent av hela lönen upp till ett tak.

– En blygsam höjning kan tyckas men det är som att öppna Pandoras ask. Redan hörs krav på ytterligare höjningar, kommenterar Jens Magnusson.

Moderaterna menar att höjd pensionsavsättning i arbetsgivaravgiften inte påverkar situationen för dagens fattigpensionär. M förespråkar i stället skattesänkningar:

VI HAR VÄRLDENS BÄSTA PENSIONSSYSTEM, MED DET LILLA FELET ATT DET GER FÖR LÅGA PENSIONER.

Göran Persson
f.d. statsminister

– Vi står bakom IPT men det finnas andra sätt att stärka pensionärernas ekonomi. Skattesänkningar på pensioner är det snabbaste sättet, säger riksdagsledamoten Sten Bergheden (M).

Pensionsgruppens arbetssätt har sedan tidigt 1990-tal varit att först förhandla och kompromissa internt, sedan presentera och gemensamt ansvara för alla delar.

Jens Magnusson oroar sig för att det inför valet 2022 kan komma att låta annorlunda:

– Pensionsfrågan hanteras nu mer publikt och konfrontativt utan gemensamt ansvarstagande för helheten. Eftersom höjda pensioner är ett populärare valbudskap än vård av pensionssystemet, blir det svårt att stå upp för systemets logik och hållbarhet, säger han.

En sak är dock säker – den tid då staten kunde ta ansvar för fundamentet i pensionspyramiden är förbi. Därför borde pyramiden skrotas och bilden av systemet byggas upp i en annan form.

Fotnot: Se också Eriks skatter på sidorna 22–23 om de nya pensionsåldrarna och få andra delar av pensionssystemet förklarade.

Fakta

Pensioner i Sverige

→ Genomsnittlig allmän pension före skatt för boende i Sverige:
13 800 kronor per månad (januari 2021)

Kvinnor:
12 300 kronor per månad (januari 2021)

Män:
15 600 kronor per månad (januari 2021)

→ Genomsnittlig total pension före skatt för boende i Sverige:

19 100 kronor per månad (2019)

Kvinnor:
15 800 kronor per månad (2019)

Män:
22 900 kronor per månad (2019)

Skattebetalarnas kampanj gav resultat

Skattebetalarnas opinionsarbete blev en succé. Skatten på pensioner har gradvis sänkts och är i dag i stort sett på samma nivå som för löntagare. – Vi engagerade oss i frågan om de högre skatterna på pension och segrade i det arbetet, säger Christian Ekström, vd på Skattebetalarna.

I mars 2014 publicerade Skattebetalarna en rapport som visade att ett genomsnittligt pensionärshushåll hade betalat över 100 000 kronor mer i skatt sedan 2007 jämfört med motsvarande löntagarhusåll.

Det så kallade skattegapet blev mycket uppmärksammat och blev startpunkten för föreningens kampanj för att jämna ut skillnaderna med målet att ge pensionärskollektivet lägre skatt. I samband med rapporten startades också en namninsamling som tiotusentals personer undertecknade.

Skillnaderna i skatt mellan lön och pension uppstod i samband med jobbskatteavdragen som infördes under den borgerliga alliansens tid. Få uppmärksammade då den skatteskillnad som var till nackdel för pensionärerna.

2015 inledde Skattebetalarna ytterligare en kampanj för på temat "65 är det nya 45" med budskapet "Sverige behöver seniorerna – beskatta inte vår arbetslust". Orsaken var att den nya regeringen och finansminister Magdalena Andersson (S) återinförde den särskilda löneskatten för företagare och anställda över 65 år som togs bort år 2007, den så kallade silverskatten. Seniorkändisarna Leif Mannerström och Alexandra Charles deltog i kampanjen som fick stor spridning.

2015 gick statsminister Stefan Löfven (S) och finansministern ut på DN Debatt om att skatteskillnaden skulle bort och att det skulle ske i tre steg. Ett första steg togs 2016 då skattegapet slöts vid en månadspension upp till 10 000 kronor. Nästföljande steg dröjde ända till efter valet 2018 då alla partier utlovade skattesänkningar för pensionärerna. Skatten sänktes också året efter för 1,4 miljoner pensionärer med en månadspension på mellan 10 000 och 35 000 kronor.

– Vårt arbete i pensionskattefrågan visar att Skattebetalarnas Förening gör skillnad, kommenterar Christian Ekström.

Är skattegapet mellan lön och pensioner helt stängt nu?

– Det sluts för pensionerade över 65 år när det tillfälliga jobbskatteavdraget försvinner nästa år. Avdraget infördes som stöd för låg- och medelinkomsttagare under coronakrisen. Är man pensionär under 65 år betalar man dock fortfarande högre skatt.

Den rätta bilden av pensionerna

– en rektangel på högkant med tre lika stora delar

En stående byggnad i tre våningar ger en bild som bättre överensstämmer med dagens pensionssystem än en pyramid.

Byggnaden tydliggör också att den statliga delen underpresterat till förfång för många grupper. Men med utökad premiepension skulle det inte behöva bli så.

När pensionssystemet gett låg allmän pension har tjänstepension och frivilligt sparande gått från att vara ett komplement till att bli nödvändigt för att uppnå en dräglig inkomst på ålderdomen.

TV3-programmet Lyxfällans Magdalena Kowalczyk går ännu längre och menar att pyramiden borde skrotas.

– Den är missvisande och ger en felaktig visuell bild av att den allmänna pensionen utgör den breda basen som vi ska kunna leva av medan

det egna sparandet har minst påverkan på pensionens storlek. Det är snarare fråga om en rektangel på högkant, med tre lika stora delar för allmän pension, tjänstepension och eget sparande, skrev hon i Expressen.

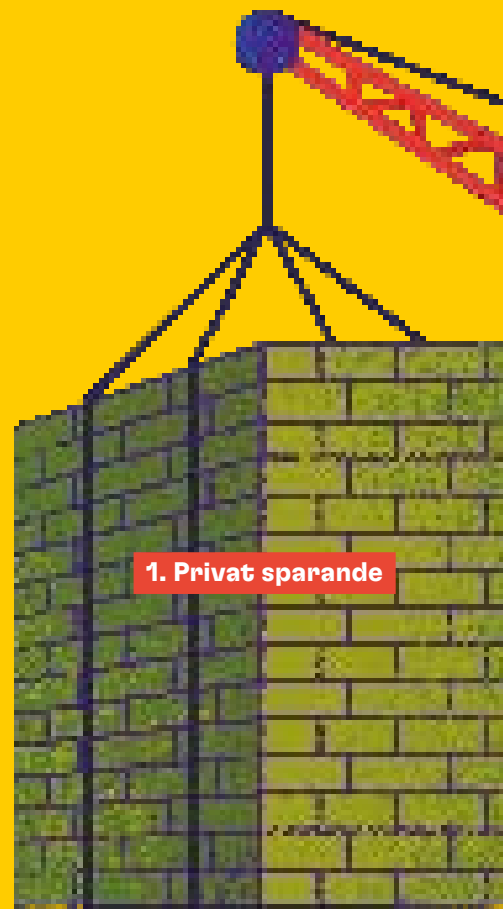
Tjänstepension och privat sparande har haft en avsevärt större utväxling än den allmänna pensionen. Det beror enligt Timbros vd, Benjamin Dousa, på att inkomstpensionen räknas upp med samhällets löneökningar i stort, vilket historiskt varit runt två procent per år. Premiepensionsdelen utgör endast 2,5 procent av allmänpensionen, men har haft en avkastning på 10 procent per år de senaste 30 åren, det vill säga mycket mer än den del staten förvaltar.

– Hade premiepensions andel varit tio procent skulle allmänpensionen även med en konservativ skattning av börsutvecklingen rentav bli högre än den beräknade slutlönen, även justerat för inflation. Premiepensionen skulle kunna göra vanligt folk till miljonärer på ålderns höst, säger Benjamin Dousa.

”

”PREMIEPENSIONEN SKULLE KUNNA GÖRA VANLIGT FOLK TILL MILJONÄRER PÅ ÅLDERNS HÖST”

Benjamin Dousa, Timbro.

3. Allmän pension

Inkomstpension och premiepension utöver det diverse bidrag och tillägg.

Fem ifrågasatta aspekter av pensionssystemet

Svagheterna allt tydligare

Komplexiteten tilltar

När det nya pensionssystemet introducerades under 1990-talet skulle det ge en tydlig koppling mellan livsinkomst och pension. Det skulle löna sig att arbeta och pensionen skulle gå att leva på. När det gäller den allmänna pensionen blev det inte så. Även om många har tjänstepension är grundplåten för låg, särskilt när tjänstepensionen tar slut vilket den gör för många i åttioårsåldern. Den allmänna pensionens andel av löneinkomsten har sjunkit dramatiskt och beräknas nu vara nere i drygt 40 procent, förmodligen är den ännu lägre när många av dagens yrkesverksamma ska gå i pension. Abrovinkler med bidrag och tillägg börjar göra systemet rejält svåröverskådligt och svårberäknat.

Bromsen sänker pensionsinkomsten

En viktig princip snarare än en svaghet är att utgifterna i pensionssystemet inte ska överstiga intäkterna. Om samhällsekonomin inte växer slår den så kallade bromsen till automatiskt och sänker pensionerna. Tre gånger har det inträffat sedan systemet sjö-sattes, senast 2014. Pensionerna bromsas även av att vi lever längre vilket stegvis sänker inkomsten. En annan bromsande effekt av pensionssystemets upplägg är att det är bundet till de årliga löne-

höjningar som utvecklats långsamt (två procent per år). Så länge marknaden växer snabbare kommer därför den allmänna pensionens andel av pensionärens totalinkomst över tid att minska jämfört med tjänstepensionerna och det egna sparandet som haft mycket högre avkastning.

Skattefinansieringen bara ökar och ökar

Den allmänna pensionen är till största del fristående från statsbudgeten. Övriga delar, det vill säga grundskyddet, garantipension, inkomstpensionstillägg (IPT) samt bostadstillägg betalas över

skatten. Det är delar som ökat markant och som kommer att öka än mer när pensionärerna blir fler de närmaste decennierna. Det är också i den här andan av pensionssystemet som många nyanlända och invandrare hamnar. Pensionsmyndigheten räknar med en mycket stor kostnadsökning för staten fram till 2060 som en konsekvens av migrationen. (Se Sunt Förnuft, nummer 4, sidan 20.)

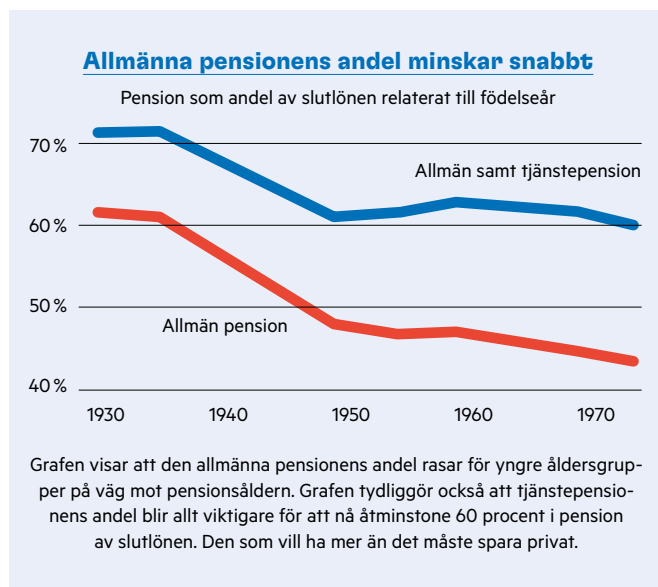
Respektavstånd saknas

Tanken från början var att pensionssystemet skulle respektera och belöna ett långt arbetsliv, men enbart garantipension och bidrag

kan i vissa fall ge mer. Den som varit arbetsförmögen delar av sitt liv, inte anpassat sig till arbetsmarknadens krav eller vistats kort tid i Sverige får inklusive bidrag högre inkomst jämfört med exempelvis ett vårdbiträde som arbetat hel- eller deltid under ett helt yrkesliv, trots att vårdbiträdet också har tjänstepension samt bostadsbidrag. Denna brist på skillnad i inkomst för pensionärer som arbetat eller inte kallas för respektavståndet. Avståndet upprör många. Organisationen SPF Seniorerna har räknat ut att det är först vid pensionsinkomst över 35 000 kronor som respektavståndet överstiger 1 000 kronor per månad.

Utsliten = lägre pension

LO-medlemmar pensioneras i snitt vid en ålder av 63,8 år. Fysiskt slitiga jobb gör det kroppsligt omöjligt att fortsätta att jobba till 66, än mindre till de nya riktåldrarna 67 eller 68. För tidig pension innebär en livslång sänkning av pensionen samt även högre skatt åren fram till 66 år. Varje år före 66 år sänks också den senare pensionen med fem till sex procent per år. Den som däremot fortsätter att arbeta efter 66 år får för varje år omvänt en ökad pension med sex till elva procent per år. Danmark har infört en så kallad Arne-pension för dem som av fysiska orsaker måste pensioneras. En diskussion om en svensk motsvarighet har redan inletts.

Dold värnskatt slår mot högavlönade

Alla som arbetar och uppbär lön betalar in till pensionssystemet via arbetsgivaravgiften, men alla får inte tillbaka hela inbetalningen när de går i pension.

Det gäller löntagare som tjänar 45 865 kronor i månaden eller mer. De får inte några ytterligare pensionsrätter via den allmänna pensionen för den delen som överskrider lönenivån.

– Den överskjutande delen som betalas är en ren skatt och går rakt in i statskassan i stället för att stärka pensionen, likt en dold värnskatt, säger Skattebetalarnas chefekonom, Erik Bengtzboe, som tittat närmare på problemet.

Totalt betalar skattebetalarna in ungefär 200 miljarder varje år till pensionssystemet via arbetsgivaravgiften. År 2020 flyttades nästan 21 miljarder över från pensionerna till statskassan via denna dolda värnskatt.

– Det vore mer renhårigt av politiken att erkänna att man tar ut den här dolda värnskatten i stället för att dölja den bakom pensionsinbetalningar. Men bäst vore att man avskaffade den. Den gamla värnskatten var skadlig för svensk ekonomi, det är självfallet den här också, säger Erik Bengtzboe.

Medlemmarnas frågor om pension

Sunt Förnuft har sammanställt ett antal frågor från föreningens medlemmar, både företagare och privatpersoner. Skattebetalarnas samarbetspartner, Pensionex, svarar.

Ta med pension vid flytt utomlands?

Vilken eller vilka pensioner kan jag ta med mig om jag flyttar utomlands?

All egen intjänad pension kan du få utbetald oavsett land, men du måste tala om vart pengarna ska skickas. Ett undantag är garantipension som inte betalas ut till länder utanför EU/EES och länder med liknande avtal.

Hur mycket får företagare spara till egen pension?

Hur mycket pengar kan jag som företagare sätta av till pensioner då jag under många år missat att betala in eftersom vi haft knagglig ekonomi?

Som företagare måste du själv kompensera genom eget sparande för den uteblivna tjänstepensionen. Du behöver ta ut lön eller ha ett överskott, betala in avgifter och skatter för att tjäna in till din allmänna pension från staten.

Du får göra avdrag för ditt pensionssparande i inkomstdeklarationen med upp till 35 procent av lönen. För att man ska kunna göra avdraget måste man pensionsspara i en pensionsförsäkring eller på ett pensionssparkonto. Avdraget får uppgå till högst 10 prisbasbelopp (476 000 kronor)

Du kan även "köpa i kapp" förlorade år av sparande. "Kompletteringsregeln" ger dig rätt till fulla avdrag motsvarande kollektivavtalets pensionsförmåner för motsvarande den lön du tar ut.

Kan jag dela mitt sparande med partner?

Kan jag dela mitt pensionssparande med min partner då hen inte har så hög pension? Vad kan ingå i en bodelning under äktenskap eller vid skilsmässa?

Allmän pension: Du kan alltid föra över din framtida (men inte den redan inbetalda) premiepension på maka/make/sambo/registrerad partner.

Privat pension: Huvudregeln är att privatägda pensionsförsäkringar och individuellt pensionssparande ska ingå i bodelning. Men om det med hänsyn till makarnas ekonomiska förhållanden kan anses oskäligt att de ingår ska de privata pensionsförsäkringarna helt eller delvis undantas. Makarna kan även vid bodelning komma överens om att det privata pensionssparandet inte ska ingå i bodelningen.

Tjänstepension: Kan ägas av arbetsgivaren eller av arbetstagen. Om en tjänstepension ska ingå i en bodelning eller inte beror på hur den är utformad och arbetstagens rätt att förfoga över den. Om företaget äger försäkring kan den anställda i regel inte överlåta pensionsrättigheten. Men i vissa fall kan pensionsrättigheten bodelas även om den ägs

av företaget och inte är överlåtbar. Exempel på det kan vara om du har en ledande position i företaget med extra pensionsavstämning, om du har hög lön och löneväxlar eller om du är verksam i ett fåmansbolag med rätt att själv sätta av det du vill i pensionssparande.

Om du som anställd äger din egen tjänstepension och arbetsgivaren endast betalar för premierna, bör denna tjänstepension likställas med en privat pensionsförsäkring och ingå i en bodelning.

För sambor kan pensionsrättigheter aldrig ingå i en bodelning.

Kan jag få pension från flera länder?

Kan man få "lokal allmän pension" utbetald från två eller flera länder?

Om du har bott eller arbetat utomlands kan du ha rätt till pension därifrån. Pension från utlandet får man i regel endast på basis av arbete. Enbart bosättning kan ge rätt till pension från de nordiska länderna, Nederländerna, Kanada, Australien och Israel.

I vissa länder finns kravet att man är bosatt där vid pensioneringstidpunkten för att få allmän pension. Från ett stort antal länder får du ingen pension om du flyttat hem igen, även om du betalade skatt när du bodde där.

Illustration:
Shutterstock

Ska jag ta bort efterlevandeskyddet?

Jag har inga närstående som behöver mina pensionspengar när jag dör. Får jag mycket högre pension om jag tar bort efterlevandeskyddet?

Det finns fyra olika typer av efterlevandeskydd.

Livförsäkring är det avtalade livskyddet där du själv har valt förmånstagare. Det ligger fast så länge du betalar avgiften. Kostnaden ökar med åldern, alternativt börjar livskydd och kostnad sjunka när du är 45–55 år för att helt upphöra vid en given ålder. Du kan välja bort detta skydd och i stället spara avgiftspengarna privat till högre pension.

Återbetalningsskyddet kostar ingenting. Däremot blir din egen pension något lägre, eftersom du inte får ta del av arvsvinsterna. Om du väljer bort återbetalningsskyddet, som finns för personer mellan 55 och 65 år, när det är dags för utbetalning kan din pension övertid bli upp till tio procent högre. Hur hög den blir beror på din ålder, spartid och hur länge du haft återbetalningsskyddet.

Familjeskydd kan väljas till i tjänstepensionen. Det är en försäkring som ger dina anhöriga ett visst belopp pengar om du dör före pensionering. Denna post kan tas bort ibland annat kollektivavtalets förmåner och ger då lite mer kapital till din egen pension.

Familjepension finns i vissa tjänstepensioner (till exempel ITP2, tjänstepension enligt kollektivavtal) och ger ersättning till make eller maka och barn under 20 år. Gäller bara om du har en lön högre än 7,5 inkomstbasbelopp. Medan du fortfarande arbetar kan du välja bort skyddet och i stället höja din pensionsavsättning.

Hur länge ska jag vänta med att ta ut pension?

Mitt företag går bra, jag vill inte sluta jobba, kan jag vänta med att ta ut mina pensioner hur länge som helst?

För tjänstepension som du betalt in själv i företaget gäller:

En livsvarig tjänstepension utbetalas så länge du lever. Den ger alltså en jämn utbetalning livet ut – oavsett hur gammal du

blir. Du kan i princip skjuta upp dina pensionsförmåner hur länge som helst, men kolla upp villkoren. Det finns försäkringsbolag som vill att kapitalet ska vara utbetalt vid cirka 90 års ålder. Varje bolag gör sina egna livslängdsantaganden, vilket påverkar storleken på din pension. Kom också ihåg att när du väl börjat ta ut din tjänstepension kan du inte ångra dig eller göra uppehåll.

Värt att tänka på är att värdet på de uppskjutna pensionerna både kan öka och sjunka beroende på hur kapitalet är placerat. Se därför över placeringen av ditt pensionskapital med jämna mellanrum.

För den som också har pension enligt kollektivavtal gäller:

För att ta ut din avtalspension före 65 års ålder krävs att du slutar att arbeta eller arbetar högst åtta timmar per vecka. När du väl fyllt 65 år kan du arbeta och ta ut din ITP-pension samtidigt, eftersom den då är slutbetald.

Lön eller pension – vilket är bäst?

Jag har fått rådet att ta ut så lite som möjligt i lön för att inte beskattas för hårt. Hur påverkar det min pension?

Lönen du tar ut skattar du för. Den ger dig allmän pension. Du betalar ålderspensionsavgift (en del av arbetsgivaravgiften) på 10,21 procent av din lön till Skatteverket. Precis som vanliga löntagare får du också tillgodoräkna dig den allmänna pensionsavgiften på 7 procent av den lön du skattar för.

För att börja tjäna in till allmän pension måste din årsinkomst vara minst 20 135 kronor per månad (2021). Det är därför viktigt att ta ut lön. Det övre inkomsttaket för pensionsrätten (som ger maximal allmän pension) motsvarar en lön på 45 865 kr kronor per månad.

Vad händer med pensionen vid konkurs?

Vad händer med mina och mina anställdas pensionspengar om mitt företag går i konkurs?

Företagare: Det du sparar i en pensionsförsäkring genom så kallad tjänstepension eller på ett pensionskonto är "skyddat" om

ditt företag går i konkurs och det inte gjorts stora pensionsinsättningar precis innan konkursen.

Anställda med kollektivavtal: En kollektivavtalsgaranti träder in och täcker de inbetalningar för tjänstepensionen som arbetsgivaren inte har betalat. Det kan bli en hel del arbete för den anställda att skicka in alla nödvändiga uppgifter, men det finns en garanti.

Anställd utan kollektivavtal: En anställd som inte sparar gamla lönespecar är i ett svårt läge och kan behöva driva en arbetsrättslig process för att få rätt. Den anställda bör kontakta konkursförvaltaren och framföra sina krav så fort bolaget begärs i konkurs. När konkursen är ett faktum är det tyvärr för sent.

Ta ut pensionspengar för att rädda situationen?

Kan jag, om jag är på väg att gå i personlig konkurs som företagare, ta av mina pensionspengar (ta ut pensionerna i en klumpsumma) för att rädda situationen?

Den allmänna pensionen: Kan bara tas ut månadsvis och livet ut. Du kan alltså inte gå ut någon del som en klumpsumma eller ta ut den under kortare tid än livet ut. Det är olika regler mellan att ta ut allmän pension och tjänstepension i kombination med arbete.

Tjänstepension: Om det garanterade värdet är mindre än ett prisbasbelopp (47 600 kronor) kan man ofta välja att ta ut pensionen som ett engångsbelopp.

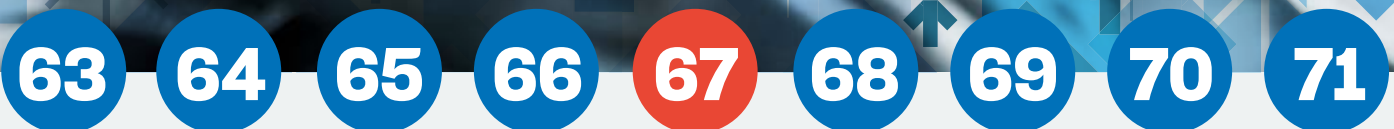
Ska de anställda få lön eller pension?

Vårt företag har under pandemin haft dålig ekonomi. Kan jag stoppa anställdas pensionsavsättningar tillfälligt för att ha råd med lönerna?

Om du som arbetsgivare är bunden av kollektivavtal är du skyldig att betala in för tjänstepension. Om du däremot är en arbetsgivare utan kollektivavtal behöver du inte betala tjänstepension, men många väljer att göra det ändå. Alla företag måste dock betala arbetsgivaravgifter, av vilka en del går till den allmänna pensionen.

Senarelagd pension innebär på sikt höjd inkomst

Så funkar riktåldern för pensionerna

Före sommaren beslutade regeringen att höja riktåldern för pension till 67 år från och med 2027. Men vad betyder det för den som arbetar i dag, och för den som redan är pensionär? Och vad är egentlig riktålder? Vi reder ut de nya begreppen och reglerna kring framtidens pensioner.

1

Redan 2017 enades den så kallade Pensionsgruppen om att en rad olika förändringar skulle genomföras i pensionssystemet som man menade var nödvändiga för att långsiktigt kunna trygga pensionssystemet och höja pensionerna. Pensionsgruppen bildades 1994 för att vårda pensionsöverenskommelsen och bestod av de partier som stod bakom den samma. Initialt var det Socialdemokraterna, Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna. Numera ingår även Miljöpartiet. Den kanske tydligaste förändringen som Pensionsgruppen kom överens om och som sedan i år är beslutad om av regeringen är införandet av en så kallad riktålder för pensionen.

2

Fast pensionsålder saknas i Sverige. Olika åldersgränser har funnits när man kan ta ut allmän pension. Ytterligare åldersgränser har ju också funnits kring olika skatteregler för personer som är under respektive över 65 år, så som extra jobbskatteavdrag för pensionärer.

3

Den nya riktåldern för pensioner är införad för att automatiskt stiga i takt med hur medellivslängden ökar, och tidigare mer godtyckliga åldersgränser ska nu kopplas till den stigande riktåldern. Från och med 2027 ska de nya regelverken vara helt på plats, och då är riktåldern fastslagen till 67 år. Riktåldern stiger sedan med två tredjedelar av ett år för varje år som förväntad återstående medellivslängd ökar.

Skattebetalarnas ekonomiexpert Erik Bengtzboe förklarar olika skatter och närliggande ämnen.

Erik Bengtzboe
chefekonom

”

Riktåldern stiger sedan i takt med att förväntad medellivslängd ökar.

4

Den nya riktåldern för pension kommer också att knytas till den lägsta åldern som man kan ta ut allmän pension. År 2020 höjdes lägstaåldern för allmän pension från 61 år till 62 år. Från och med 2027 kommer lägstaåldern vara knuten till riktåldern och möjligheten till att ta ut allmän pension begränsas till tre år före riktåldern.

5

Från 2027 gäller att den lägsta åldern för att ta ut allmän pension blir 64 år. Åldersgränsen för höjt grundavdrag för pensionärer, som infördes för att sluta glappet i beskattning mellan arbetande under 65 år och pensionärer över 65 år, lär följa riktåldern framgent.

6

Höjd åldersgräns för att ta ut allmän pension påverkar främst dem som vill eller behöver gå i pension tidigt. Den som sparar mycket och planerat för en tidig pension kommer behöva tänka om när pensionsåldern stiger. Det samma gäller den som jobbat med fysiskt slitsamma yrken och som har svårt att orka arbeta hela vägen fram till pensionsåldern.

7

Senarelagd pensionsålder innebär på sikt höjda pensioner. Ju fler år man arbetar före pension, och ju färre förväntade kvarvarande levnadsår som är kvar efter pensionsålder, desto högre blir pensionsutbetalningarna.

8

Trycket på pensionssystemet minskar. Men stigande pensionsålder innebär också att trycket på andra delar av det offentliga ökar. Den som är i behov av andra socialförsäkringar eller kommunernas försörjningsstöd för sitt uppehälle får ju också sin pension senarelagd, vilket betyder att pensionssystemet belastas mindre men andra delar av offentligt ekonomi tyngre.

9

För den som inte tjänat in pension nog under arbetslivet tar staten ansvar genom garantipensionen och det särskilda äldreförsörjningsstödet som finns, men den som är yngre och i behov av försörjningsstöd är kommunerna ansvariga för. För den som lever på riktigt små marginaler innebär en övergång till pensionssystemet generellt en ekonomisk förbättrad situation, då garantipension tillsammans med andra stöd och tillägg för äldre är mer generösa än försörjningsstödet och andra stödssystem för dem under 65 år.

10

För det offentliga kan en höjd pensionsålder därmed bedömas leda till sänkta kostnader för det offentliga som helhet, men det går inte att utesluta att statens situation förbättras delvis på kommunernas bekostnad. Varje år betalar staten ut cirka 15 miljarder i garantipension, men i takt med att antalet individer som inte hunnit arbeta ihop en pension ökar, så växer också trycket på garantipensionen, något som vi tidigare berört här i Sunt Förnuft.

11

Den som jobbar betalar in 17,21 procent av sin lön till den allmänna pensionen, varav den stora merparten går till inkomstpensionen och den mindre delen (ungefär en sjundedel) går till premiepensionen.